

Селянин, втративши землю, назад її не поверне

А хто хоче позбутися землі, мав би здати свій наділ державі або громаді за компенсацію – 2 га за \$ 30 тисяч, а хто землеробом прагне бути, орендував би її

Кузьму Матвіюка, фермера з Пироговець, що у Хмельницькому районі, для розмови про землю, її долю в Україні, ставленню до цієї проблеми селян було обрано не випадково. Хліборобські корені з діда-прадіда, тривала робота на посаді завідувача відділу розвитку фермерського господарства Хмельницького облсільгоспуправління, не просто багатий життєвий шлях, а й досвід дисидента та політ'язня – усе це разом дало право мати власну принципову позицію щодо землі, її справжньої вартості й можливих варіантів земельних торгів.

– Коли чую, як гаряче нині обговорюються проблеми Податкового кодексу, пенсійної реформи чи взагалі реформування багатьох галузей нашого суспільного життя, думаю: це, безперечно, важливі питання, але не головні. Як держава розпорядиться землею – таким і буде наше майбутнє. Я в цьому глибоко переконаний. Тому саме ця проблема має стати найголовнішою не тільки для обговорення в суспільстві, а й для вироблення чіткої стратегії.

Земля, аграрний бізнес, існування села – це не якісь загальні теоретичні засади розвитку нашої вітчизняної економіки. Це основи ментальності нашого народу, те, із чим він пройшов через віки. Хіба не завдяки праці на землі не лише селянство, а й усе українство вижило в найважчих умовах. То чому ж тепер так легковажимо з цим питанням? Чому так просто погоджуємося на продаж того, що в принципі не може продаватися?

– А, може, не треба так драматизувати проблему? Скажімо, що поганого в тому, що ось ви, фермер, надумаете купити для себе кілька гектарів землі? Навіщо позбавляти цієї можливості того, хто готовий розвивати сільськогосподарський бізнес?

– Не треба підмінати поняття про економічні умови розвитку тими основоположними, що, врешті, мають становити підвалини державотворення. Продавати направо й наліво землю зовсім не означає, що будуть створені добрі умови для розвитку сільської економіки. На жаль, їх не було дотепер і надалі поки що не передбачається. Я розмірковую про це не теоретично, а

з огляду на власну практику фермера. Були роки, коли на десятих орендованих гектарах господарству вдавалося щось заробляти. Були такі, коли ми з нового врожаю лише покривали всі видатки, пов'язані з його вирощуванням. Але були й такі, коли мені доводилося ще з пенсії докладати кошти, щоб перекрити збитки. Не думаю, що це тому, що я поганий господар. Це практика більшості фермерських господарств. І такою вона стає через те, що в країні не продумана не тільки цінова, а й будь-яка аграрна політика. Не маючи чітких правил, важко сподіватися на успішну гру.

Але навіть ці питання, хоч би якими важливими вони були для тих, хто займається аграрним бізнесом, є другорядними порівняно з тим, яка доля чекає на українську землю. Нам обіцяють+ повноцінну реалізацію права приватної власності на землю, створення сприятливого ринкового середовища, в якому господарюватиме ефективний власник. Мовляв, в аграрний сектор одразу почнуть надходити інвестиції, встановляться об'єктивні ціни на землю і сезне будь-яка можливість спекуляції... Складається враження, що все буде чудово, але за однієї умови: нехай селяни поспродують свої наділи.

Не хочі і не можу вірити в таку нісенітницю. Мені доводилося спілкуватися з фермерами із країн колишнього так званого соціалістичного табору. Там аграрний сектор теж переживав не найкращі часи, тож і вирішили скористатися такими багатообіцяючими можливостями приватної власності на землю. І що ж вийшло? Виникла ситуація, коли

землю довкола одного села скупили приватники з різних країн. Кожен організував свій бізнес, привіз техніку, запровадив нові технології, має добрі врожаї – все це правда. Але тут варто зауважити: кожен із нових землевласників привіз із своєї країни ще й своїх робітників. У результаті село опинилось і без землі, і без роботи, і без перспектив на майбутнє. Адже зробити крок назад уже неможливо, хіба тільки якщо вдатися до якихось революційних методів. Та я не прихильник будь-якого насильства.

– Але ситуацію із землею, що склалася в Україні, так само не назвеш перспективною. В ній немає й зерна раціональності.

– Розумію, про що мова. Адже сьогодні землею володіють переважно люди похилого віку, котрі просто не можуть дати їй ради. Цікава деталь: агітуючи людей не продавати свої паї, я несподівано з'ясував, що саме вони не проти того, щоб позбутись їх. Причина таких настроїв, думаю, зрозуміла. Насамперед селяни не мають змоги обробляти цю землю, використовувати її як частину бізнесу. А коли так, то кожен хоче отримати хоч якийсь зиск.

Саме цей чинник і є вирішальним, коли активно пропагується ідея вільного продажу землі. Бо ті, хто її пропонує, добре знають, що сьогодні земля стане легкою здобиччю для тих, хто полює на неї.

Який бачу вихід із ситуації? Як на мене, він простий і очевидний: якщо селянин хоче позбутися землі, він міг би передати її у розпорядження своєї територіальної громади чи спеціально

створеній державній структурі. І, звичайно, отримати за це грошову компенсацію.

– На вашу думку, якими мають бути її розміри?

– У світі вже давно визначені середньостатистичні показники вартості землі сільськогосподарського призначення, і ми могли б ними скористатись. Я вважаю, що середній український пай у два-два з половиною гектари повинен коштувати не менш як тридцять тисяч доларів.

– Чи не надто дорого? Адже йдеться не про престижні сотки десь у центрі міста, а про поля, на яких потрібно працювати. Та й, зрештою, ні державний бюджет, ні тим паче місцевий не готові нині платити такі суми.

– Дуже часто наводять аргумент, що в державі немає таких коштів. Але нізачо не повірю в те, що ми бідна держава. Мільярдні суми є, вони є, ці валютні резерви, тільки зосереджені не там, де їм варто було б бути.

Розумію також, що викупити одразу всі землі неможливо. Але з часом, розробивши відповідну державну програму, це можна зробити. До того ж такі, навіть дуже масштабні бюджетні витрати з часом окупляться.

Уявімо собі, що землю скуповує приватник. Сплативши кошти (я, переконаний, дуже незначні) нинішньому власнику та нехай це незначний податок до бюджету, він перетворює землю на об'єкт власних, а не державних надходжень. Інша річ, коли земля перебуває у власності держави чи громади. Адже ніхто не забороняє останній здавати її в оренду. Й кому, як не місцевій громаді, краще знати, як використати землю, кому її передати і куди спрямувати отримані від оренди кошти. Водночас до обов'язків держави належать розробка й прийняття закону, котрий дозволив би цій громаді чітко стежити, чи є використання землі раціональним.

Хіба такий шлях не відкривав би дорогу інвесторам? Адже сьогодні в Україні вже працюють десятки потужних аграрних холдин-

гів, котрі обробляють землю на правах оренди. Останнє не стримує їх від серйозних інвестицій. Можна навіть помітити, як зростає конкуренція за право оренди. То чому б і надалі не вдосконалювати цей механізм, чітко розставивши всі акценти щодо того, кому належить право власності на землю. А вона в жодному разі не повинна перейти до рук кількох десятків найбагатших родин, котрі якраз і претендують на неї. Припустимим є і те, що найбільший народний скарб може перейти й до рук іноземців.

Сьогодні нас намагаються переконати, що цього не станеться. Мовляв, проект закону передбачає, що в одні руки продаватиметься не більш як півтори тисячі гектарів. А крім того, продаж землі іноземцям заборонений. Але хоча запитати, хіба донині в Україні не був заборонений продаж землі? Чому ж досі це не завадило купувати земельні гектари? З огляду на все це хто дасть гарантії, що і в наступному законі не з'являться шпарини, котрі поставлять хрест на всіх теперішніх обіцянках.

Якщо керуватися просто здоровим глуздом, то хочеться запитати у влади: для чого робити ще один земельний переворот, коли ми не можемо дотепер провести елементарний облік землі і встановити контроль за її використанням?

Не можна торгувати тим, що належить усім – повітрям, морем, землею. Якщо вже й сталося так, що в результаті недолугого реформування у 90-х роках земля опинилась у приватній власності, то цю ситуацію потрібно виправити розумно. Законодавчо необхідно закріпити положення, котрі дозволять власнику землі здати її лише державі й отримати за це грошову компенсацію. А подальше землекористування має здійснюватися тільки на правах оренди.

Переконаний, щойно з'явиться отой славнозвісний «вільний» ринок землі, як селянин одразу стане невільником. Бо земля, вислизнувши з його рук, вже ніколи

День

26 листопада

День пам'яті жертв голодомору

Під час загальнонаціональної акції «Запали свічку пам'яті» на підвіконнях осель мільйонів українців горітиме поминальний вогник. 26 листопада в Києві біля Національного меморіалу пам'яті жертв Голодомору, всіх обласних центрах та 32 країнах світу поминатимуть загиблих від голоду.

Кількість жертв голодомору обчислити дуже важко: ніхто не вів їхнього обліку. Проте коли 1937 року перепис населення виявив величезні людські втрати порівняно з даними попереднього перепису 1926 року, Сталін розпорядився засекретити ці матеріали.

За різними даними, протягом 1932–1933 років жертвами голоду стали майже 8 мільйонів людей.

С. Ф.

не повернеться назад. А хто може дати будь-які гарантії, що новий земельний магнат подбає про бідного селянина, дасть йому роботу і заробіток?

Нині склалася така ситуація, що земля стала для селянина тягарем. Чи не навмисно все це зроблено, щоб люди легко, без жалю могли розпрощатися з нею? Але кожному треба пам'ятати, що не тільки втрачену землю, а й втрачені можливості повертати надзвичайно складно, а інколи – просто неможливо.

Розмову вела Ірина КОЗАК.

41

День

20 листопада

День працівників сільського господарства

Це свято тих, хто плекає хліб, вирощує сади і виноградники, вигодує худобу. Свято тих, хто розв'язує найважливішу проблему держави – забезпечує всіх нас, громадян України, продуктами харчування.

День працівників сільського господарства щорічно відзначається в Україні в третю неділю листопада. Згідно з указом від 7 жовтня 1993 року тодішнього Президента України Леоніда Кравчука це – професійне свято працівників сільського господарства, підприємств з переробки сільськогосподарської сировини, харчової промисловості, заготівельних і обслуговуючих підприємств та організацій агропромислового комплексу.

Україну слушно називають житницею Європи. Головними продуктами сільськогосподарського

виробництва в нашій країні були і є цукровий буряк, картопля, молоко, м'ясо, зерно, фрукти.

Незважаючи на складні погодні умови, високі ціни на паливно-мастильні матеріали, аграрії України й цього року виростили та зібрали дорідний урожай зернових, буряків та картоплі, інших сільськогосподарських культур. Тож, відзначаючи своє професійне свято, щиро сподіваються на підтримку й допомогу держави в реалізації виробленої ними продукції. Кожен український селянин ще з діда-прадіда твердо засвоїв істину: від стану справ у сільськогосподарській галузі безпосередньо залежать економічна незалежність держави, добробут її громадян, здоров'я нації, благополуччя нинішнього й майбутнього покоління.

В. К.

